

**Kohtuasi C-830/19****Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

15. november 2019

**Eelotsusetaotluse esitanud kohus:**

Tribunal de première instance de Namur (Namuri esimese astme kohus, Belgia)

**Eelotsusetaotluse kuupäev:**

6. november 2019

**Kaebaja:**

C.J.

**Vastustaja:**

Région wallonne

[...][lk 2][...]

\*\*\*\*\*

[...] [menetlus]

\*\*\*\*\*

**I. FAKTILISED ASJAOLUD JA VAIDLUSE TAUST**

1. [...]
2. [...]
3. [CJ] võttis osaliselt (1/3 ulatuses) üle oma vanemate [...] põllumajandusettevõtte, et pere talumajapidamise tegevust jätkata.

Ta tegutseb koos oma isa F.J.-ga juriidilise isiku staatusega ühenduse vormis, mille raames tema isale kuulub ettevõttest 1/3 ja ülejäänud 1/3 isa abikaasale, C.J. emale. [lk 3]

4. [...].
5. C.J. esitas 27. jaanuaril 2016 Région wallonne'ile (Vallooni piirkond) starditoetuse (tegevuse esmakordse alustamise toetuse) taotluse<sup>1</sup> F.J. ja C.J. juriidilise isiku staatusega ühenduse (edaspidi „juriidilise isiku staatusega ühendus“) nimel. [...]
6. 28. oktoobril 2016 teatas Vallooni piirkond sellele juriidilise isiku staatusega ühendusele äraütlevast otsusest, mida põhjendati järgmiselt:

*„Otsus on ebasoodne, kuna Vallooni valitsuse määruse põllumajandussektori arengu- ja investeringutoetuste kohta (Arrêté du gouvernement wallon relatif aux aides au développement et à l'investissement dans le secteur agricole) artikli 25 esimese lõigu punkti 6 ja [selle rakendus-]määruse artikli 7 lõiget 2 ei ole täidetud. Ülevõetud ettevõtte standardkogutoodang (SKT) ületab lubatud 1 000 000,00 euro suurust ülemist lävendit.“*

7. Makseasutusele [...] esitati 2. novembril 2016 vaie. Vaie põhjendati muu hulgas asjaoluga, et standardkogutoodangu ülemise lävendi kindlaksmääramisel oleks tulnud arvesse võtta, et ettevõtte kuulub kolmele isikule.
8. 17. veebruaril 2016 [...] jättis makseasutus algse otsuse muutmata: [...].
9. 12. oktoobril 2017 esitas C.J. siinsele kohtule Vallooni piirkonna peale kaebuse.

Ta palub siinsel kohtul:

*„[...] Mõista Vallooni piirkonnalt C.J. kasuks välja 70 000 euro suurune põhisumma starditoetusena, mis on ette nähtud Vallooni valitsuse 10. septembri 2015. aasta määruses põllumajandussektori arengu- ja investeringutoetuste kohta, ja [lk 4] intress [...].“*

10. Vallooni piirkond palub kohtul see nõue [...] põhjendamatuks tunnistada [...].
11. [...]
12. [...]

## **II ARUTELU**

### **II.1. Vaidluse suhtes kohaldatavad Belgia ja Euroopa Liidu õigusnormid**

13. Vaidlus on seotud C.J. taotletud starditoetusega, mille taotlemise alused olid järgmised:

<sup>1</sup> [...]

- Vallooni valitsuse 10. septembri 2015. aasta määrus põllumajandussektori arengu- ja investeeringutoetuste kohta;
- ministri 10. septembri 2015. aasta [rakendus-]määrus [...].

### II.1.1.

14. Nende õigusaktidega rakendatakse [...] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005.
15. [...] [lk 5]
16. Selle ELi määruse III jaotise „MAAELU ARENGU TOETUS“ I peatüki „Meetmed“ artiklis 19 „Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng“ on sätestatud:

*„1. Käesoleva meetme kohane toetus hõlmab järgmist:*

- a) *ettevõtlusega alustamise toetus:*
  - i) *noortele põllumajandustootjatele;*
  - ii) *maapiirkondades mittepõllumajanduslikeks tegevusteks;*
  - iii) *väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks;*
- b) *investeeringud mittepõllumajanduslike tegevuste loomisesse ja arendamisse;*
- c) *iga-aastane toetus või ühekordne toetus põllumajandustootjatele, kes vastavad määruse (EL) nr 1307/2013 V jaotisega kehtestatud väikepõllumajandustootjate kavale („väikepõllumajandustootjate kava“) ja kes annavad oma põllumajandusliku majapidamise lõplikult üle teisele põllumajandustootjale.*

*2. Lõike 1 punkti a alapunkti i kohast toetust antakse noortele põllumajandustootjatele.*

*Lõike 1 punkti a alapunkti ii kohast toetust antakse põllumajandustootjatele või põllumajandustootja majapidamise liikmetele, kes mitmekesistavad oma tegevusvaldkonda mittepõllumajanduslike tegevustega, samuti antakse seda mikro- ja väikeettevõtjatele ning füüsilistele isikutele maapiirkondades.*

*Lõike 1 punkti a alapunkti iii kohast toetust antakse liikmesriikide poolt kindlaks määratud väikestele põllumajandusettevõtetele.*

Lõike 1 punkti b kohast toetust antakse maapiirkondade mikro- ja väikeettevõtjatele ja füüsilistele isikutele ning põllumajandustootjatele või põllumajandustootja majapidamise liikmetele.

Lõike 1 punkti c kohast toetust antakse põllumajandustootjatele, kes vastavad väikepõllumajandustootjate kavas osalemise tingimustele ning kes toetusetaotluse esitamise ajal on vastanud sellistele tingimustele vähemalt ühe aasta jooksul ning kes kohustuvad kogu oma põllumajandusliku majapidamise ning vastavad toetusõigused lõplikult teisele põllumajandustootjale üle andma. Toetust antakse alates üleandmise tähtpäevast kuni 31. detsembrini 2020 või see arvutatakse kõnealuse ajavahemiku suhtes ja makstakse ühekordse maksena.

3. Põllumajandustootja majapidamise liikmeks võib pidada füüsilist või juriidilist isikut või füüsiliste või juriidiliste isikute rühma, olenemata sellest, missugune õiguslik seisund sellele rühmale ja rühma liikmetele on siseriikliku õigusega antud, välja arvatud põllumajandusettevõtte töötajad. Põllumajandustootja majapidamise liikmena käsitatav juriidiline isik või isikute rühm peab toetuse taotlemise ajal tegelema põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusega.

4. Lõike 1 punkti a kohane toetus sõltub äriplaani esitamisest. Äriplaani rakendamine peab algama üheksa kuu jooksul alates toetuse andmist käsitleva otsuse kuupäevast. [lk 6]

Lõike 1 punkti a alapunkti i alusel toetust saavate noorte põllumajandustootjate puhul näeb äriplaani ette, et noor põllumajandustootja vastab määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 9 sätestatud aktiivse põllumajandustootja määratlusele 18 kuu jooksul alates tegevuse alustamise kuupäevast.

Liikmesriigid määravad kindlaks ülemise ja alumise lävendi, mille alusel võimaldatakse põllumajanduslikele majapidamistele juurdepääsu lõike 1 punkti a alapunktide i ja iii kohasele toetusele. Lõike 1 punkti a alapunkti i kohase toetuse alumine lävend on kõrgem kui lõike 1 punkti a alapunkti iii kohane ülemine lävend. Toetust võivad saada üksnes põllumajanduslikud majapidamised, kes vastavad mikro- ja väikeettevõtjate määratlusele.

5. Lõike 1 punkti a kohast toetust antakse vähemalt kahes osas maksimaalselt viie aasta jooksul. Osade summa võib järk-järgult väheneda. Lõike 1 punkti a alapunktide i ja ii kohase toetuse viimase osa maksmise tingimuseks on äriplaani nõuetekohane rakendamine.

6. Liikmesriigid määravad kindlaks lõike 1 punkti a alapunktide i ja ii kohase toetuse summa, võttes arvesse ka programmitöö piirkonna sotsiaalmajanduslikku olukorda.

7. Lõike 1 punkti c kohane toetus on 120% iga-aastasest toetusest, mis toetusesaaja võib saada väikepõllumajandustootjate kava alusel.

8. *EAFRD vahendite tõhusa ja tulemusliku kasutamise tagamiseks on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 83 vastu delegeeritud õigusakte, milles sätestatakse äriplaanide minimaalne sisu ja kriteeriumid, mida liikmesriigid kasutavad käesoleva artikli lõikes 4 osutatud lävendite määramisel.*

17. [...].

18. Selle alusel võeti vastu komisjoni 11. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted.

19. Delegeeritud määruse põhjendus 5 on sõnastatud järgmiselt:

*„Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõikes 4 osutatud äriplaanides peaks olema piisavalt elemente, mis võimaldavad hinnata valitud meetme eesmärkide saavutamist.*

*Selleks et tagada kõigi liidu toetusesaajate võrdne kohtlemine ning hõlbustada kontrollimist, peaks kõnealuse määruse artikli 19 lõikes 4 osutatud lävendite määramisel kasutatavaks kriteeriumiks olema põllumajandusliku majapidamise tootmispotentsiaal. [lk 7]*

20. Delegeeritud määruse artikli 2 „Noor põllumajandustootja“ lõikes 1 on sätestatud:

*„Kui määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 punktis n määratletud noor põllumajandusettevõtja, sõltumata oma õiguslikust vormist, ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, kehtestavad liikmesriigid toetuse saamise eritingimused ja kohaldavad neid. Need tingimused on samaväärsed nendega, mida nõutakse põllumajandusettevõtte ainsa juhina tegevust alustavalt noorelt põllumajandustootjalt. Kõikidel juhtudel peab põllumajandusettevõtte juhtimine olema noorte põllumajandustootjate kontrolli all.“*

21. Artiklis 5 „Põllumajandusettevõtete ja äritegevuse arendamine“ on sätestatud:

*„1. Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõikes 4 osutatud äriplaanis kirjeldatakse vähemalt järgmist.*

a) *Noorte põllumajandustootjate starditoetuse korral:*

i) *põllumajandusliku majapidamise esialgne olukord;*

ii) *põllumajandusliku majapidamise tegevuse arendamise vahe- ja lõppeesmärgid;*

iii) *põllumajandusliku majapidamise tegevuse arendamiseks vajalike meetmete üksikasjad (sh keskkonnasäästlikkuse ja ressursitõhususega seotud üksikasjad), nt investeringud, koolitus, nõustamine;*

b) *maapiirkondades põllumajandusega mitteseotud ettevõtlustegevuseks antava starditoetuse korral: [...].*

c) *Väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks antava starditoetuse korral:*

i) *põllumajandusliku majapidamise esialgne olukord ning*

ii) *majandusliku elujõulisuse saavutamist toetavate meetmete üksikasjad (sh keskkonnasäästlikkuse ja ressursitõhususega seotud üksikasjad), nt investeeringud, koolitus, koostöö.*

2. *Liikmesriigid määratlevad määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmandas lõigus osutatud lävendid põllumajandusliku majapidamise tootmispotentsiaali põhjal, mida mõõdetakse standardtoodanguga vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 1242/2008 artikli 5 või mõnele samaväärsele määratlusele.“*

## **II.1.2.**

22. Vallooni valitsuse 10. septembri 2015. aasta määruses põllumajandussektori arengu- ja investeeringutoetuste kohta on ette nähtud

– ülevõtmise teel ja uue ettevõtte loomise teel tegevuse alustamise rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid;

– taotleja rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid;

– ülevõetud või uue ettevõtte rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid. [lk 8]

23. Ettevõtte rahastamiskõlblikkuse kohta on Vallooni valitsuse määruse artiklis 25 sätestatud:

*„Ülevõetav või loodav ettevõtte vastab järgmistele tingimustele:*

*[...]*

6) *tema standardkogutoodang – nii, nagu see on määratletud komisjoni 8. detsembri 2008. aasta määruses (EÜ) nr 1242/2008, millega kehtestatakse ühenduse põllumajandusettevõtete liigitus, artiklis 5 – jääb ministri määratud alumise ja ülemise lävendi piiresse. [...]*

*[...].“*

24. Ministri 10. septembri 2015. aasta [rakendus-]määruse artiklis 7 on sätestatud:

*„[...]*

*Vallooni valitsuse 10. septembri 2015. aasta määruse artikli 25 esimese lõigu punktis 6 nimetatud ülemine lävend on üks miljon eurot, kui tegemist on ühe noore tegevust alustava põllumajandusettevõtjaga, ning üks miljon viissada tuhat eurot, kui tegemist on kahe või enama korraga tegevust alustava noore põllumajandusettevõtjaga.“*

## **II.2. Kohaldamine käesoleval juhul**

25. Mis puutub C.J. taotlusesse, siis oli Vallooni piirkonna keelduvas otsuses kõne all ainult ülevõetud ettevõtte abikõlblikkuse kriteerium. **[lk 9]**
26. Täpsemalt oli juttu sellest, et täitmata on 6. tingimus, mis on täpsemalt sõnastatud ministri rakendusmääruse artikli 7 lõike 2 teises lõigus, nimelt on ettevõtte standardkogutoodang<sup>2</sup> suurem kui selle ühe miljoni euro suurune ülemine lävend.
27. C.J. taotlust hinnates ja otsustades, kas standardkogutoodang küündib ülemise lävendini, võttis Vallooni piirkond arvesse ettevõtet tervikuna.
28. Kuna C.J. võttis üle ainult osa ettevõttest, on ta seisukohal, et ülemise lävendi väärtuse aspektist kogu ettevõtte tootmispotentsiaali arvesse võtta on diskrimineeriv ja ebaproportsionaalne meetod, sest see ei järgi nende õigusnormide taotletavat eesmärki.
29. Ta väidab, et:
  - ministri 10. septembri 2015. aasta määrus rikub määruse nr 807/2014 artiklit 2, kuna ministri määruses ei tehta ülemise lävendi määramisel vahet temaatilisel noorel ettevõtjal, kes ei alusta tegevust ettevõtte ainsa juhina, ja noorel põllumajandustootjal, kes võtab ettevõtte üle, et saada selle ainujuhiks. [...].

### **Määruse nr 807/2014 artikli 2 väidetav rikkumine**

30. Kui määruse nr 1305/2013 [...] artikli 19 lõikes 4 nimetatud lävendite kindlaksmääramise kriteeriumiks on võetud põllumajandusettevõtte tootmispotentsiaal, siis on selle siht tagada kogu liidu toetusesaajate võrdne kohtlemine ning hõlbustada selle kontrollimist.<sup>3</sup>
31. Samal eesmärgil on määruse nr 807/2014 artikli 2 „Noor põllumajandustootja“ lõikes 1 sätestatud: **[lk 10]**

*„Kui määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 punktis n määratletud noor põllumajandusettevõtja, sõltumata oma õiguslikust vormist, ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, kehtestavad liikmesriigid toetuse saamise*

<sup>2</sup> Standardkogutoodangu põhjal määratakse kindlaks ettevõtete majanduslik suurus. See näitaja kirjeldab ettevõtete tootmispotentsiaali. [...]

<sup>3</sup> Komisjoni määruse nr 807/2014 põhjendus 5.

*eritingimused ja kohaldavad neid. Need tingimused on samaväärsed nendega, mida nõutakse põllumajandusettevõtte ainsa juhina tegevust alustavalt noorelt põllumajandustootjalt. Kõikidel juhtudel peab põllumajandusettevõtte juhtimine olema noorte põllumajandustootjate kontrolli all.“*

32. C.J. arvates kohustab see säte liikmesriike kehtestama sellistele noortele põllumajandustootjatele, kes ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, toetuse saamiseks eritingimused, et arvestada nende olukorra erinevust selliste noorte põllumajandustootjate olukorrast, kes võtavad ettevõtte üle, et saada selle ainsaks juhiks. Ministri artikkel 7 tema arvates seda sätet ei järgi. Seda sätet oleks järgitud ainult siis, kui standardkogutoodangu arvestamine oleks olnud proportsionaalne selle osaga ettevõttest, mille ta üle võttis.
33. [...]
34. Vallooni piirkond on seisukohal, et artikkel 2 ei puuduta võimalikku vahetegemist ettevõtte üksi üle võtnud noore põllumajandustootja ja sellise tootja vahel, kes alustab tegevust olemasolevas ettevõttes, vaid sellega soovitakse üksnes keelata liikmesriikidel diskrimineerimine valitud õigusliku vormi alusel. Ta rõhutab, et „Euroopa Liidu õigusnormide kohaselt kuulub starditoetus süsteemi, mille raames toetatakse ettevõtete ülevõtmist ja nende majandamist noorte poolt.“
35. Siiski saab Vallooni õigusnormide kohaselt juhul, kui tegemist on ülevõtmise teel tegevuse alustamisega, see tähendab, kui „noor põllumajandustootja võtab üle kogu varasema põllumajandusettevõtte või osa sellest“<sup>4</sup>, toetust anda noorele põllumajandustootjale, kes ei saa olla ettevõtte ainus juht, vaid kellel on lihtsalt selle käitamise üle tegelik kontroll.
36. Sel juhul teostab noor põllumajandustootja [...] ettevõtte üle kontrolli koos isikutega, kellel poleks võimalik vaidlusalust toetust saada.
37. Seega on kahtlusi,
- kuidas tõlgendada määruse nr 807/2014 artiklit 2 selles suhtes, mis puudutab toetuse saamise eritingimusi, mis tuleb kehtestada sellistele noortele põllumajandustootjatele, kes ei alusta tegevust põllumajandusettevõtte ainsa juhina, ning kuidas tõlgendada mõistet [lk 11] „*tingimused, mis on samaväärsed nendega, mida nõutakse põllumajandusettevõtte ainsa juhina tegevust alustavalt noorelt põllumajandustootjalt*“;
  - kas see, et ministri 10. septembri 2015. aasta määruse artiklis 7 ei ole ette nähtud, et ülemise lävendi määramisel kasutatava standardkogutoodangu kindlakstegemisel võetaks arvesse üksnes noore põllumajandustootja osa ettevõttes või tema osa tööühikutest, on määruse nr 807/2014 artikliga 2 vastuolus.

<sup>4</sup> Vallooni valitsuse määruse artikkel 17.



### II.3. Eelotsuse küsimuse analüüs

38. [...]
39. [...] **[lk 12]**
40. [...]
41. [...]
42. Vallooni piirkonna keelduv otsus lähtub asjaolust, et ülemine lävend on ületatud. Seega on selle arvessevõtmine küsimuses ilmselt adekvaatne. Samuti on oluline selline mõiste nagu ettevõtte juht, kes ei ole ainus juht.
43. Seega tuleb esitada resolutsioonis sõnastatud küsimus.

### ESITATUD PÕHJENDUSTEST LÄHTUDES

[...]

### ON KOHUS [...] [lk 13]

44. esitanud enne vaidluse sisulist lahendamist Euroopa Kohtule järgmise küsimuse.

*Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 artiklitega 2, 5 ja 19 – koostoimes komisjoni 11. märtsi 2014. aasta määruse (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted, artikliga 2 – on vastuolus, et liikmesriigid võtavad nende sätete rakendamisel alumiste ja ülemiste lävendite kindlaksmääramiseks arvesse kogu ettevõtet, mitte üksnes noore põllumajandustootja osa ettevõttes ja/või tööühikutest, kui põllumajandusettevõtte on korraldatud juriidilise isiku staatusega ühenduse vormis, millest noor põllumajandustootja omandab mõttelise osa, saades ettevõtte juhiks, kuid mitte ainsaks juhiks?*

[...]